

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙ У ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

© 2015 МІЗГЕРОВА А. В.

УДК 330.341.1:330.322:636:631.11

Мізгерова А. В. Використання інновацій у галузі молочного скотарства Черкаської області

Метою статті є дослідження ефективності використання досвіду впровадження інновацій у іноземних компаніях, які займаються молочним скотарством, і кращих вітчизняних сільськогосподарських підприємств. У статті проаналізовано тенденції виробництва молока в Черкаській області, динаміку економічних показників його ефективності. Визначено причини, що гальмують розвиток інноваційної діяльності в молочному скотарстві. Розглянуто вплив поголів'я корів на економічну ефективність молочнотоварного виробництва та досвід кращих сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано, що для досягнення кращих результатів у молочному скотарстві необхідно забезпечити галузь достатньою кількістю якісних кормів, впроваджувати оптимальні сучасні технології. Хоча по Україні в цілому, і зокрема у Черкаській області є конкурентоспроможні підприємства, що займаються молочним скотарством, їх інноваційно-інвестиційне забезпечення не є стійким. Тому це питання потребує детальнішого вивчення і аналізу. А оскільки наша країна поступово виходить на європейські ринки, нам слід звернути увагу на молочне скотарство провідних сільськогосподарських країн світу. Таким чином, реорганізація інноваційної діяльності і перейняття зарубіжного досвіду в цьому питанні є дуже важливим, оскільки використання інновацій у молочному скотарстві сприяє підвищенню ефективності даної галузі у господарстві країни.

Ключові слова: молочне скотарство, молочнотоварне виробництво, ефективність виробництва молока, кормова одиниця, інноваційно-інвестиційне забезпечення.

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Формул:** 1. **Бібл.:** 10.

Мізгерова Анастасія Валеріївна – аспірантка, Уманський національний університет садівництва (вул. Інститутська, 1, Умань, Черкаська обл., 20305, Україна)

E-mail: lav17071991@mail.ru

УДК 330.341.1:330.322:636:631.11

Мизгерова А. В. Использование инноваций в отрасли молочного скотоводства Черкасской области

Целью статьи является исследование эффективности использования опыта внедрения инноваций в иностранных компаниях, которые занимаются молочным скотоводством, и лучших отечественных сельскохозяйственных предприятий. В статье проанализированы тенденции производства молока в Черкасской области, динамика экономических показателей его эффективности. Определены причины, тормозящие развитие инновационной деятельности в молочном скотоводстве. Рассмотрено влияние поголовья коров на экономическую эффективность молочно-товарного производства и опыт лучших сельскохозяйственных предприятий. Обосновано, что для достижения лучших результатов в молочном скотоводстве необходимо обеспечить отрасль достаточным количеством качественных кормов, внедрять оптимальные современные технологии. Хотя по Украине в целом, и в частности в Черкасской области есть конкурентоспособные предприятия, занимающиеся молочным скотоводством, их инновационно-инвестиционное обеспечение не является устойчивым. Поэтому этот вопрос требует более детального изучения и анализа. А поскольку наша страна постепенно выходит на европейские рынки, нам следует обратить внимание на молочное скотоводство ведущих сельскохозяйственных стран мира. Таким образом, реорганизация инновационной деятельности и перенятие зарубежного опыта в этом вопросе является очень важным, так как использование инноваций в молочном скотоводстве способствует повышению эффективности данной отрасли в хозяйстве страны.

Ключевые слова: молочное скотоводство, молочное производство, эффективность производства молока, кормовая единица, инновационно-инвестиционное обеспечение.

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Формул:** 1. **Библ.:** 10.

Мизгерова Анастасия Валерьевна – аспирантка, Уманский национальный университет садоводства (ул. Институтская, 1, Умань, Черкасская обл., 20305, Украина)

E-mail: lav17071991@mail.ru

UDC 330.341.1:330.322:636:631.11

Mizgherova A. V. Using Innovations in Dairy Breeding Sector of Cherkasy Region

The article is aimed to study the efficiency of using experience from implementation of innovation in foreign companies, which are engaged in dairy farming, and the best domestic agricultural enterprises. The article analyzes trends of milk production in the Cherkasy region, the dynamics of economic indicators of its efficiency. The reasons hampering the development of innovation activity in the dairy breeding sector have been disclosed. Influence of the cow population on the economic viability of dairy production as well as experience of the best agricultural enterprises have been considered. It has been reasoned that to achieve the best results in the dairy breeding the industry sector must be provided with sufficient quantity of high quality foods, the optimal current technology must be introduced. Although as in Ukraine in general, so in the Cherkasy region in particular, there are competitive enterprises engaged in dairy breeding, their innovative-investment provision is not sustainable. Therefore, this issue requires more detailed study and analysis. And because our country is gradually emerging on the European markets, we should pay attention to the dairy breeding in the leading agricultural countries in the world. Thus, reorganization of innovation activity and transfer of foreign experience in this matter is very important, as the use of innovations in dairy breeding helps to improve the efficiency of this industry sector of the country's economy.

Keywords: dairy breeding, dairy production, efficiency of milk production, feeding unit, innovative-investment provision.

Pic.: 2. **Tabl.:** 4. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 10.

Mizgherova Anastasiia V. – Postgraduate Student, Uman National University of Horticulture (vul. Instytutska, 1, Uman, Cherkaska obl., 20305, Ukraine)

E-mail: lav17071991@mail.ru

Підвищення ефективності ведення сільського господарства значно залежить від розвитку галузі тваринництва, зокрема молочного скотарства. Це одна зі стратегічних сільськогосподарських галузей України, що визначає продовольчу безпеку держави, якість харчування населення та має високий експортний потенціал. У зв'язку зі стрімким зростанням населення

планети зрозумілим стає збільшення попиту на продукти харчування, зокрема на молочну продукцію. Таким чином, молочне скотарство сьогодні є досить перспективним та інвестиційно привабливим видом діяльності [1].

Оскільки молочні продукти вважаються одними із найцінніших у харчуванні людини, то молочне скотарство відіграє значну роль в економіках країн, де тва-

ринництво є основною галуззю сільськогосподарського виробництва. Що ж стосується України, то вона значно поступається провідним державам за якісними характеристиками галузі молочного скотарства (недосконалість кормової бази, якістю продукції тощо).

В останні роки в Україні ситуація в молочній галузі нестабільна, а її ефективність низька – спостерігається скорочення поголів'я корів, що призводить до зниження валового виробництва молока, незважаючи на поступове підвищення продуктивності корів. Така ситуація є одним із підтверджень зменшення зацікавленості у веденні такого господарства [2].

Існує також проблема з упровадженням інновацій у молочне скотарство, насамперед пов'язана з недостатнім інвестуванням галузі як з боку держави, так і з боку приватних інвесторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що пропозиція молочної продукції сьогодні не задовольняє попит, позаяк молока не вистачає. Зрозуміло, що при такому становищі доцільно активно вкладати кошти у розвиток молочного скотарства. У першу чергу, інвестування має бути спрямоване на розвиток та впровадження інновацій. Проблема розвитку інноваційних процесів на підприємствах присвячено багато наукових праць, насамперед таких науковців, як В. Я. Амбросов, М. М. Гаврилюк, П. Дракер, П. Т. Саблук, Б. Санто, В. Трегобчук, Н. Г. Филімонова, В. Г. Чабан та ін.

Мета статті – дослідження ефективності використання досвіду впровадження інновацій іноземними компаніями, які займаються молочним скотарством, і кращими вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами. Можливість, у зв'язку з цим, створення

умов для швидкого розвитку цієї провідної сільськогосподарської галузі економіки України.

Оскільки сьогодні в галузі молочного скотарства України спостерігається низька ефективність, доцільним є діагностування і пошук шляхів поліпшення виробництва молока. Скорочення поголів'я корів призводить до зниження валового виробництва. Навіть поступове підвищення продуктивності корів не може суттєво вплинути на розвиток галузі. Така ситуація ще раз обґрунтовує зменшення зацікавленості виробників молока у веденні такого бізнесу, особливо тепер, коли склалася складна політична і економічна ситуація в Україні. Ця галузь сільського господарства потребує нагальної реорганізації задля утримання конкурентоспроможних позицій на європейському ринку [7].

Серед регіонів України Черкаська область з виробництва молока займає провідне місце. Оскільки ситуація в економіці країни залежить від того, що відбувається в окремих регіонах, то збільшення ефективного ведення скотарства в областях і районах безпосередньо впливає на сільське господарство України в цілому. Для цього дослідимо динаміку обсягів надоїв молока в розрізі районів Черкаської області (табл. 1).

Проаналізувавши дані табл. 1, можна стверджувати, що загалом по Черкаській області обсяги надоїв у 2013 р. збільшилися порівняно з 2000 р. Насамперед це відбулося за рахунок розширення валового виробництва молока у Чорнобаївському, Христинівському, Золотоніському і Звенигородському районах, які відзначилися найвищими показниками позитивної зміни надоїв молока від корів за останні 13 років.

Таблиця 1

Надій молока по районах Черкаської області, тис. тонн

Район \ Пік	Рік							Відхилення 2013 р. від 2000 р.	
	2000	2005	2009	2010	2011	2012	2013	+, -	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Городищенський	190	220	213	199	196	210	196	6	3
Драбівський	360	385	316	299	273	270	273	-87	-24
Жашківський	293	244	248	230	215	228	220	-73	-25
Звенигородський	231	276	268	258	256	282	303	72	31
Золотоніський	528	651	637	641	638	679	696	168	32
Кам'янський	161	142	125	119	113	113	109	-52	-32
Канівський	163	151	126	105	83	82	82	-81	-50
Катеринопільський	154	147	126	120	115	121	128	-26	-17
Корсунь-Шевченківський	238	214	201	203	197	207	216	-22	-9
Лисянський	210	218	186	181	166	179	179	-31	-15
Маньківський	131	153	141	132	131	140	156	25	19
Монастирищенський	235	177	175	163	160	164	175	-60	-25
Смілянський	211	187	158	173	174	185	190	-21	-10
Тальнівський	212	203	181	178	169	183	186	-26	-12
Уманський	229	203	204	204	193	207	208	-21	-9
Христинівський	156	185	223	238	253	290	307	151	97

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Черкаський	313	280	204	197	191	197	207	-106	-34
Чигиринський	159	164	100	94	91	94	102	-57	-36
Чорнобаївський	529	681	789	775	747	870	885	356	67
Шполянський	262	277	252	244	244	249	266	4	2
Усього	4991	5187	4910	4789	4639	4985	5117	126	3

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [4, 5, 6, 9].

Стосовно відсоткового зменшення обсягів надоїв молока у 2013 р., то найбільше їх зниження відбулося в Черкаському, Чигиринському, Канівському і Кам'янському районах. Їх показники відносно 2000 р. становлять -34%, -36%, -50%, -32% відповідно.

Таким чином, у цілому ситуація з виробництвом молока в Черкаській області задовільна, але серйозних позитивних зрушень за 13 років в обсягах виробництва молока не відбулося. Майже в половині районів спостерігаємо скорочення надоїв, у той час як попит на молочну продукцію невинно збільшується.

Валове виробництво молока загалом по Черкаській області наведено на діаграмі (рис. 1).

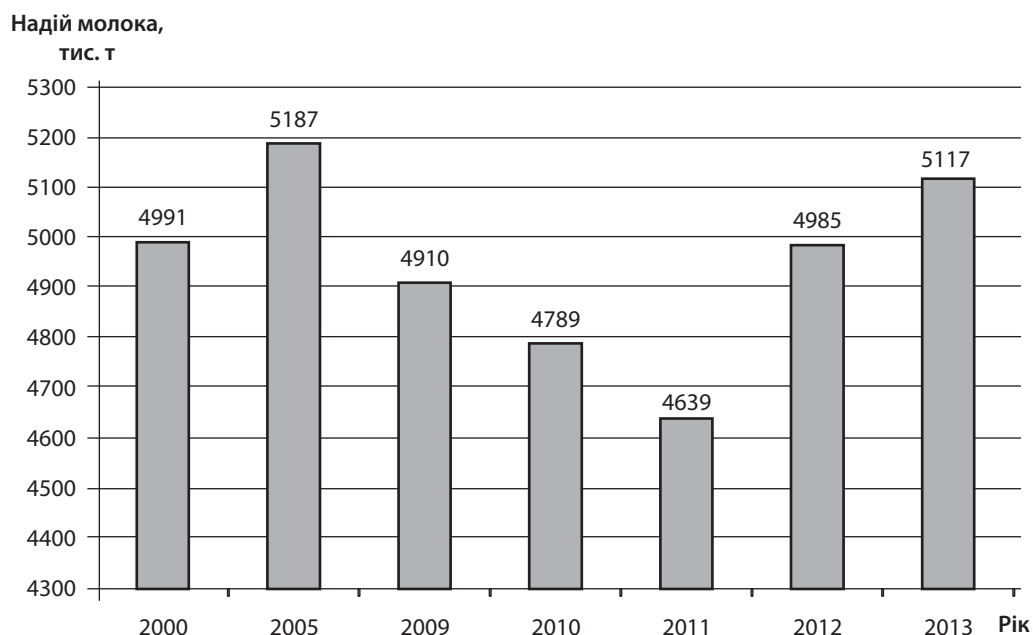
З діаграми видно, що до 2011 року відбувалось зниження валового виробництва молока в Черкаській області, але у наступні роки поступово виробництво його зростає. Таким чином обсяги надоїв зросли на 378 тис. тонн (з 4639 тис. тонн виробленого молока у 2011 році до 5117 тис. тонн у 2013 р.). Насамперед це відбувається завдяки Звенигородському, Золотоніському, Корсунь-Шевченківському, Маньківському, Тальнівському, Христинівському, Чорнобаївському та Шполянському районам.

Ефективність виробництва молока залежить від низки факторів. Дослідимо їх вплив на зміну рівня рентабельності реалізації молока в сільськогосподарських підприємствах Черкаської області. Встановимо кореляційну залежність рівня рентабельності реалізації молока, % (y) від трьох факторів: витрати кормів на виробництво 1 ц молока, грн (x_1), середня ціна реалізації 1 ц молока, грн (x_2), виробництво молока на 1 працівника тваринництва, кг (x_3) на основі даних табл. 2.

Після проведених розрахунків встановлено рівняння кореляційного зв'язку:

$$y = -55 + 0,07x_1 + 0,15x_2 + 0,001x_3.$$

Розрахований коефіцієнт множинної кореляції ($R = 0,82$) показує, що між трьома факторами і результативною ознакою існує тісний зв'язок. Коефіцієнт множинної детермінації ($R^2 = 0,68$) свідчить, що варіація рівня рентабельності реалізації молока на 68% обумовлюється трьома факторами (витратами кормів на виробництво 1 ц молока, середньою ціною реалізації 1 ц молока та продуктивністю праці працівників тваринництва), введеними в кореляційну модель. Це означає, що вибрані фактори в цілому впливають на досліджуваний показник.

Рис. 1. Надій молока у 2000 – 2013 рр. по Черкаській області, тис. т

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [4, 5, 6, 9].

Економічні показники ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах Черкаської області в середньому за 2010 – 2013 рр.

Район	Рівень рентабельності (збитковості), %	Витрати кормів на виробництво 1 ц молока, грн	Середня ціна реалізації 1 ц молока, грн	Виробництво молока на 1 працівника тваринництва, кг
	У	X ₁	X ₂	X ₃
Городищенський	21,5	155,89	316,68	10916,33
Драбівський	0,0	111,46	290,35	6033,38
Жашківський	8,5	114,54	287,46	15154,91
Звенигородський	28,1	116,46	320,88	30882,15
Золотоніський	21,8	110,25	320,23	21792,65
Кам'янський	15,9	129,13	289,68	11498,85
Канівський	-33,0	44,96	186,10	125,60
Катеринопільський	29,8	122,13	279,62	14711,88
Корсунь-Шевченківський	15,7	109,34	325,88	20916,62
Лисянський	6,2	112,43	257,88	15525,00
Маньківський	37,3	98,33	318,07	21297,78
Смілянський	22,7	127,85	313,82	21451,12
Тальніський	24,5	126,83	294,27	17313,71
Уманський	15,5	141,49	316,98	16399,33
Христинівський	20,6	136,38	320,35	22177,20
Черкаський	0,6	126,96	311,36	6828,51
Чорнобаївський	15,5	144,81	327,79	26450,13
Чигиринський	-3,4	152,21	298,09	6211,68
Шполянський	21,7	143,71	294,83	21690,26

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [4, 5, 6, 9].

Таким чином, збільшення витрат кормів на виробництво 1 ц молока приведе до підвищення рівня рентабельності реалізації молока на 0,07 в. п. Якщо середня ціна реалізації 1 ц молока збільшиться на 1 грн, то рівень рентабельності підвищиться на 0,15 в. п., а зростання продуктивності праці працівників тваринництва на 1 кг підвищить рівень рентабельності на 0,001 в. п.

Одним із чинників, який має найвагомійший вплив на обсяги надоїв, є годівля корів. У табл. 3 розглянемо витрати кормів на виробництво молока.

У витратах кормів на виробництво 1 ц молока за 13 років помітна загальна тенденція до їх скорочення. Це свідчить про введення інновацій у раціонах годівлі корів. Зокрема, відбувається збільшення використання

концентрованих кормів (на 22 в. п. у 2013 р. порівняно із 2001 р.).

Проте, більшість підприємств України не можуть конкурувати на європейському ринку через слабе інноваційно-інвестиційне забезпечення. Ми підтримуємо думку В. Діхтяр, що найбільш значущими перешкодами, які гальмують розвиток інноваційної діяльності в молочному скотарстві, є:

- ✦ слабка науково-дослідницька база, невідповідність підприємств до освоєння новітніх розробок, дефіцит інформації про нові технології і ринки збуту;
- ✦ дефіцит власних коштів та високі економічні ризики і тривалі терміни окупності інноваційних проектів;

Таблиця 3

Витрати на виробництво одного центнера молока в сільськогосподарських підприємствах Черкаської області, ц корм. од.

Вид кормів	Рік								Відхилення 2013 р. від 2001 р. (+, -)
	2001	2005	2009	2010	2011	2012	2013		
Корми всіх видів	1,67	1,24	1,09	1,08	1,16	0,99	0,99	-0,68	
з них концентровані	0,29	0,33	0,37	0,36	0,36	0,36	0,39	+0,1	
Питома вага концентрованих кормів в загальному обсязі, %	17	27	34	33	31	36	39	+22 в. п.	

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [9].

- ✦ низька платоспроможність більшості агрови-робників;
- ✦ неможливість впровадити інноваційні розроб-ки в застарілу матеріально-технічну базу;
- ✦ обмежені можливості колективного скотарства внаслідок приватизації земель;
- ✦ відособленість молоковиробників від підпри-емств, які випускають науково-технічну про-дукцію, і від провайдерів, які здійснюють її реалізацію;
- ✦ відсутність прозорого ринку інноваційних роз-робок, а також суттєве відставання молочної галузі з освоєнням інновацій [3].

Про це свідчать і дані наявних основних видів тех-ніки, що використовується в тваринництві в сільсько-господарських підприємствах (рис. 2).

У сільськогосподарських підприємствах за останні чотири роки основні види техніки, що використо-вується на молочнотоварних фермах, мають різну тенденцію. Якщо кількість роздавачів кормів за дослі-джуваний період знизилась на 14%, то кількість доїльних установок та апаратів, навпаки, збільшилась на 3% за той самий час. Це зумовлено, з одного боку, впровадженням інноваційних технологій при годівлі, а з іншого – підви-щенням стандартів якості молока при доїнні корів.

Рівень механізації виробничих процесів у молоч-ному скотарстві безпосередньо впливає на ефективність виробництва молока. Проте, на даний час сільськогос-подарські підприємства не в змозі самостійно придбати необхідну техніку (агрегати).

З усіх сільськогосподарських підприємств Черка-щини, що займаються виробництвом молока, лише 64 отримали прибутки від його реалізації, а це 41% у 2010 р. і 45% у 2013 р. Але навіть для цих підприємств державна підтримка відчувається, в основному, лише за рахунок податку на додану вартість (97,3% від розміру держав-ної підтримки у 2013 р.). Тому підприємствам слід ви-шукувати власні кошти для поповнення основних ви-

дів техніки, враховуючи сучасні інноваційні процеси в аграрному секторі.

Значним резервом підвищення ефективності ви-робництва молока є збільшення поголів'я корів у госпо-дарстві (табл. 4).

За даними табл. 4 бачимо, що ефективність вироб-ництва молока суттєво залежить від розмірів молочно-го стада. Чим більше стадо, тим вища продуктивність корів. І навіть темпи зростання собівартості 1 ц молока є незначними в порівнянні з темпами зростання цін на енергоносії, паливні матеріали тощо.

Слід відмітити, що ефективність виробництва мо-лока найвища в підприємствах, де молочне стадо складає більше 700 голів. Питома вага таких під-приємств у загальній кількості підприємств, що мають молочне стадо, за останні чотири роки збільшилась на 3 в. п. (з 8% у 2010 р. до 11% у 2013 р.), що є позитивним фактом. Тут слід відмітити ПСП «Агрофірма «Шульц» Городищенського району (767 гол.), ПАТ «НВФ «Уро-жай» Корсунь-Шевченківського району (1722 гол.), ТОВ «Мейк Агро» Смілянського району (975 гол.), ДП «Харвіст-Умань» Уманського району (806 гол.), ряд під-приємств Золотоніського району: СТОВ Пальміра» (1158 гол.), СТОВ «Нива» (800 гол.), ПСП «Плешкані» (2009 гол.) і СТОВ «Агрофірма «Маяк» (1000 гол.), а та-кож Чорнобаївського району: ПСП «Нива» (905 гол.), СТОВ «Світанок» (800 гол.), СТОВ «Богодучівське» (720 гол.), СТОВ «Дніпро» (1110 гол.), СТОВ «Придніпров-ське» (1067 гол.), ТОВ ім. Шевченка (1275 гол.), СТОВ «АГРОКО» (1992 гол.). Високі показники ефективності виробництва молока у вказаних підприємствах забезпе-чуються тим, що вони володіють найсучаснішою техні-кою, широко використовують новітні технології.

Це особливо видно на прикладі СТОВ «Агрофірма «Маяк» Золотоніського району, яке вже 35 років працює на рівні кращих господарств України. Найсучасніший доїльний зал з приємною музикою та високопродуктив-ними коровами. Контроль за технологічним процесом

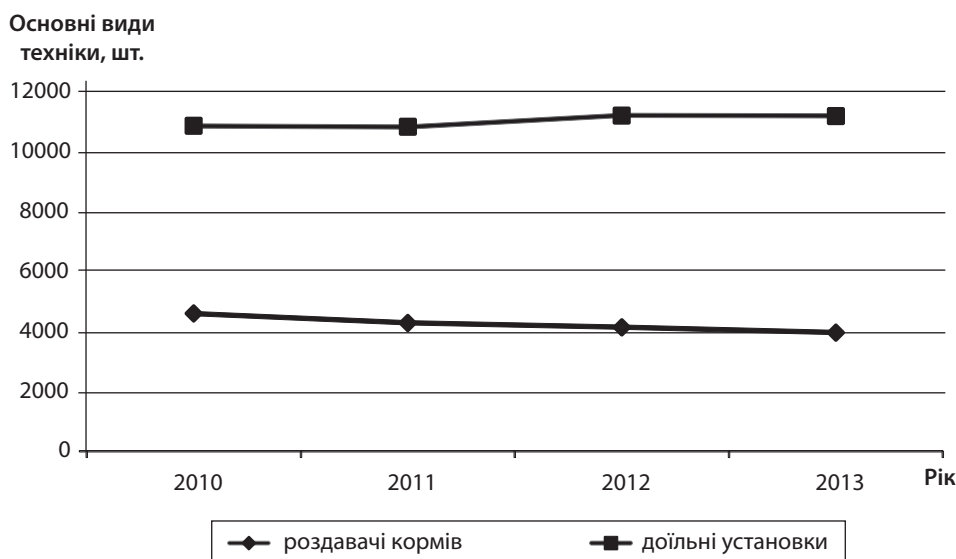

Рис. 2. Наявність основних видів техніки у сільськогосподарських підприємствах України, шт. на кінець року

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [8].

Вплив поголів'я корів на економічну ефективність виробництва молока в Черкаській області

Рік	Групи підприємств за розміром стада, голів				У середньому по області на 1 підприємство
	до 300	300 – 500	500 – 700	більше 700	
<i>Кількість сільськогосподарських підприємств, що мають молочне стадо</i>					
2010	98	31	11	12	152
2011	89	30	11	13	143
2013	83	25	13	15	136
<i>Повна собівартість 1 ц молока, грн</i>					
2010	1482,09	4482,10	7252,48	15445,93	7898,93
2011	1985,89	4772,09	9141,75	16399,89	9042,64
2013	2576,08	7321,76	9170,57	24274,86	13600,95
<i>Продуктивність 1 корови, кг</i>					
2010	3925	4681	5111	5690	4849
2011	4094	4791	5536	5874	5003
2013	4431	5441	6326	6388	5667
<i>Державна підтримка, тис. грн</i>					
2010	84,5	279,6	588,1	1469,8	1122,8
2011	92,3	434,3	408,0	1344,5	819,5
2013	85,2	240,4	417,3	1843,5	1634,5
<i>Прибуток в середньому на 1 підприємство, тис. грн</i>					
2010	216,85	769,34	993,96	1853,54	514,98
2011	121,22	795,46	1606,85	3263,35	769,13
2013	184,32	1009,53	3110,18	3941,28	915,94
<i>Середня рентабельність реалізації молока, %</i>					
2010	18,9	20,3	21,7	25,7	17,0
2011	8,5	25,3	28,3	30,2	20,5
2013	10,3	16,8	17,9	38,5	16,6

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [9].

здійснюється завдяки комп'ютерній програмі. Власне, це промислове виробництво, тільки з поправкою на село. Його результат – продукція, що відповідає найвищим світовим стандартам. Недарма за останні 13 років (у 2000 р. в агрофірмі відбулась остання реорганізація) надої від корови зросли в середньому від 6,3 до 8,4 тис. літрів молока. Для окремих рекордисток і 10 – 15 тисяч сьогодні – звична норма. У сучасному доїльному залі всього два оператори обслуговують 1000 корів, а вся система роботи на фермах базується на широкому запровадженні здобутків науки, сучасних технологій, запозичених у США, Канаді, Ізраїлі, Нідерландах, Німеччині та інших провідних країнах. Практично господарство вирощує для своїх корів екологічні, органічні корми, що й забезпечує виробництво якісної продукції [10].

У 2013 р. у господарствах з молочним стадом більше 700 голів продуктивність 1 корови перевищувала середньообласний показник на 17%, а середня рентабельність реалізації молока перевищує середньообласний показник на 21,9 в.п. Державна підтримка таких підприємств здійснюється лише за рахунок податку на додану вартість, що недостатньо для активного розвитку молочнотоварного виробництва.

Внаслідок низької продуктивності тварин, недостатньої бюджетної підтримки з боку держави та низького рівня капіталізації сільськогосподарських підприємств, потенціал фінансового стимулювання інноваційної діяльності в галузі молочного скотарства в Україні дуже низький. Через відсутність якісно обґрунтованих бізнес-планів комерційні банки відмовляють у кредитуванні інноваційних проектів молоковиробничих підприємств, адже вважають таке інвестування надто ризиковим.

Таким чином, необхідно реорганізувати галузь молочного скотарства. На нашу думку, за нинішніх умов доцільно використати закордонний досвід інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, взявши за основу такі напрями розвитку:

- 1) раціональне й ефективне використання кормів і покращення їх якості;
- 2) впровадження енергозберігаючих та інтенсивних технологій;
- 3) модернізація, технічне переозброєння та автоматизація процесу виробництва молока;
- 4) створення інтелектуальних ферм, де об'єднуються процеси годівлі та доїння корів і управління тваринницьким господарством.

Як бачимо з досвіду іноземних ферм, для досягнення кращих результатів у молочному скотарстві необхідно забезпечити галузь достатньою кількістю якісних кормів, впроваджувати оптимальні сучасні технології. На сьогоднішній день цим питанням серйозно займаються господарства СПП «РВД-Агро» та СТОВ «Ломовате» (Черкаський р-н), СТОВ «Агрофірма «Маяк» (Золотоніський р-н), які вкладають значні кошти в розвиток тваринницької галузі, зокрема – молочного скотарства.

ВИСНОВКИ

У Черкаській області обсяги надоїв молока поступово зростають, що обумовлено підвищенням продуктивності корів. Одним із чинників, який має найвагомий вплив на даний показник, є їх годівля. Це свідчить про введення інновацій у кормовиробництво. Зокрема, у раціони кормів більше вводять концентрати.

Хоча по Україні в цілому, і зокрема у Черкаській області, є конкурентоспроможні підприємства, що займаються молочним скотарством, їх інноваційно-інвестиційне забезпечення не є стійким. Тому це питання потребує детальнішого вивчення і аналізу. А оскільки наша країна поступово виходить на європейські ринки, нам слід звернути увагу на молочне скотарство провідних сілськогосподарських країн світу.

Таким чином, реорганізація інноваційної діяльності та перейняття зарубіжного досвіду в цьому питанні є дуже важливим, оскільки використання інновацій у молочному скотарстві сприяє підвищенню ефективності даної галузі в господарстві країни. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Молочне скотарство – українська «нафта» // Агробізнес сьогодні. – № 6 (229). – Березень 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/component/content/article/956.html?ed=58>
2. Радько В. І. Тенденції розвитку виробництва молока в Україні / В. І. Радько // Економіка АПК. – 2010. – № 11. – С. 24 – 29.
3. Діхтяр В. Розвиток молокопродуктивного підкомплексу / В. Діхтяр // Агро Перспектива». – 2012. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fermerplus.com/main/animal-husbandry/582-rozvitok-molokoproduktivnogo-pdkompleksu.html>
4. Офіційний портал Черкаської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oda.ck.ua/index.php?lng=ukr&section=8&article=10>
5. Про затвердження галузевої Програми розвитку молочного скотарства України до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uazakon.com/documents/date_b5/pg_gswbxt.htm
6. Сайт Черкаської районної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cherkassy-rda.ck.ua/>
7. УАК: Про СOT, тваринництво та молочне скотарство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agroprom-ua.com/articles/329>
8. Статистичний щорічник України за 2013 рік. Державна служба статистики України / За ред. О. Г. Осауленка. – Київ, 2014. – 534 с.
9. Статистичний збірник «Регіональний розвиток Черкаської області за 2013 рік / За ред. В. П. Приймак. – Черкаси, 2014.
10. Кирей В. Смакує органічне / Владислав Кирей // Урядовий кур'єр. – 13 грудня 2014 р. – № 233. – С. 7.

Науковий керівник – Уланчук В. С., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту Уманського національного університету садівництва

REFERENCES

- Kyrei, V. "Smakuie orhanichne" [Delicious organic]. *Uriadovyi kurier*, no. 233 (2014): 7-.
- [Legal Act of Ukraine]. http://uazakon.com/documents/date_b5/pg_gswbxt.htm
- "Molochne skotarstvo - ukrainska «nafta»" [Dairy cattle – Ukrainian "oil"]. <http://agro-business.com.ua/component/content/article/956.html?ed=58>
- Ofitsiynyi portal Cherkaskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. <http://www.oda.ck.ua/index.php?lng=ukr&section=8&article=10>
- Radko, V. I. "Tendentsii rozvytku vyrobnytstva moloka v Ukraini" [Trends in milk production in Ukraine]. *Ekonomika APK*, no. 11 (2010): 24-29.
- Rehionalnyi rozvytok Cherkaskoi oblasti za 2013 rik* [Regional development Cherkassy region in 2013]. Cherkasy, 2014.
- "Rozvytok molokoproduktyvnoho pidkompleksu" [Development of milk productive subcomplex]. <http://fermerplus.com/main/animal-husbandry/582-rozvitok-molokoproduktivnogo-pdkompleksu.html>
- Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2013 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2013]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2014.
- Sait Cherkaskoi raionnoi derzhavnoi administratsii. <http://cherkassy-rda.ck.ua/>
- "UAK: Pro SOT, tvarynnytstvo ta molochne skotarstvo" [UAC: the WTO, livestock and dairy cattle]. <http://agroprom-ua.com/articles/329>